

TEXT Č. 1

CO JE TO ARKTIDA?

Celá oblast, kterou zaujímá severní polární podnebný pás, dostala své zeměpisné jméno – **Arktida**. Tento název pochází již ze starořecké geografie. Kružnici opsanou kolem hvězd a souhvězdí, které při otáčení kolem Polárky nezapadají pod obzor, nazvali řečtí astronomové kruhem medvědím – podle souhvězdí Velkého medvěda (Velkého vozu). Medvěd se řecky řekne *arktos*; od toho vznikl arktický kruh, arktická oblast, Arktis, Arktida. Později, v 19. století, pak byla oblast ležící na opačné straně zeměkoule, naproti Arktidě, nazvána Antarktis, Antarktida.

Dnešní geografie Arktidu chápe jako synonymum pro severní polární pás a vymezuje ji stejně, tj. izotermou nejteplejšího měsíce. Dříve používané vymezení severním polárním kruhem, tj. rovnoběžkou 66° 32' s. š., je schematické, nepřesné. Zejména v oblasti Beringova moře, severního Atlantiku a severní Kanady sahají polární klimatické podmínky daleko na jih od polárního kruhu. Středem Arktidy je **severní zeměpisný pól**, myšlený bod, v němž zemská osa protíná plochu geoidu. Zde se sbíhají všechny poledníky a jeho zeměpisná šířka se rovná 90 stupňům. Severní pól se nachází na zamrzlé hladině oceánu, který zde dosahuje hloubky 4 807 metrů.

„NĚCO NAVÍC“

DŮKAZ DRIFTU. Lidé se dříve divili, když nacházeli u pustých břehů Grónska kmeny sibiřských stromů. Jak se sem mohly dostat? Polární badatelé byli zase překvapeni, když jejich lodě zamrzlé v ledu neustále měnily svou zeměpisnou polohu. Dohady, že se pohybuje celé ledové arktické pole, byly definitivně potvrzeny v roce 1884 nálezy pozůstatků polární expedice amerického polárníka De Longa. Olejem naimpregnované kalhoty se jménem námořníka Norose, šťetek z čepice a několik písemností vedoucího výpravy De Longa našli Eskymáci na severovýchodním pobřeží Grónska. Cesta, kterou těchto několik předmětů urazilo z oblasti severně od Novosibiřských ostrovů, kde De Longovu loď Jannettu rozdrtil led, prokázaly existenci a směr driftu arktického ledu. To utvrdilo i slavného polárního badatele Fridtjofa Nansena v úmyslu nechat se hnát driftem na lodi Fram směrem k severnímu pólu.

TEXT Č. 2

Souvislost ledové pokrývky však nelze brát do slovně. Vlivem mořských proudů, větru, přílivu a odlivu se mořský led neustále pohybuje, praská, dělí se na jednotlivé kry, které se na sebe vrší, zamrzají opět do společných ledových polí, vytvářejí kry značné síly a rozsahu. Zvláště v letním období se v souvislém mořském ledu vytvářejí různé široké, většinou klikatě probíhající trhliny vyplněné mořskou hladinou. Právě tyto trhliny, zvané vodní strouhy, často zastavovaly polární badatele při jejich pochodech po ledových pláních Arktidy. Zvláště nebezpečné je opětné zamrzání trhlín tenkým ledem zafoukaným sněhem. Rozlámaný a opět zmrzlý led je velmi těžko schůdný.

Pohybují se nejen menší části ledové pokrývky, ale i celá ledová, víceméně souvislá deska pokrývající centrální část Arktidy. Led se vlivem mořských proudů a převládajícího směru větrů zvolna posunuje od asijských břehů k pobřeží Grónska. Tomuto pohybu ledových hmot se říká *drift*.

Tloušťka ledu dosahuje u víceleté pokrývky, zabírající přibližně čtvrtinu rozlohy Severního ledového oceánu, nejčastěji mezi třemi až čtyřmi metry. Avšak arktický led vytvořený náhlým roztáním ledových ker má